

Kırsalda Yaşayan Öğrencilerin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşleri

Transported Education and Students' Perspective on Transported Education

Öz

Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan veya öğretme elverişli olmayan eğitim kurumlarındaki öğrencilerin, seçilen merkezlerdeki eğitim kurumlarına günü birlik taşınarak eğitim öğretim etkinliklerinin yürütülmesine taşımali eğitim denmektedir. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının uzun yıllar Türkiye'de uygulanması ve halen örneklerinin günümüzde de devam etmesi, bu okullar ve uygulamalar hakkında çeşitli bilimsel çalışmaların yapılmasına neden olmuştur. Çalışmaların sonuçları, bu okullardaki başarısızlıkla ilgili bazı sonuçlar ortaya koymuştur. Tekişik (1968) başarısızlığın nedenlerini, öğretmenlerin dersleri iyi planlayamaması, yöntem-teknik belirsizliği, öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıfı idare edecek biçimde yetiştirilemeyişi, teftiş sistemindeki bozukluk, öğrenci sayısının çokluğu, bina, ders ve araç-gereç yetersizliği, çevresel faktörler ve öğrenci devamsızlığı şeklinde sıralamaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasının bulunduğu okullarda yaşanan bu tür sorunlar ve okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerindeki ilköğretim çağına gelmiş öğrencilerin daha kaliteli eğitim olanaklarına kavuşturulması, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretimden her öğrencinin eşit biçimde yararlanması amacıyla öğrencilerin merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınmasıyla oluşan taşımali ilköğretim okulları ortaya çıkmıştır. Ülkenin coğrafik yapısından dolayı yerleşim birimlerinin dağınık olması, bazı bölgelerde gözlemlenen yoğun göç, bir yandan eğitimin niteliğinin yükseltilmesine çabalarken diğer yandan da eğitim maliyetlerinin azaltılması gibi nedenler, Türkiye'de taşımali eğitim uygulamasını gerekli kılmıştır. Taşımali eğitimin, kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için okula ulaşım ve eğitim konusunda fırsat eşitliği sağladığı düşünülmektedir. Her ne kadar avantajları olsa da taşımali eğitim sürecinde çeşitli problemler de ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada, 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Karaisalı İlçesi Eğlence Şehitler Ortaokulu'nda öğrenim görmekte olan taşımali eğitime tabi öğrencilerin taşıma ile ilgili sürece bakış açısı incelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Taşımali Eğitim, Öğrenci, Sorunlar

Abstract

The students in education institutions whose population is less than or not suitable for education are called education institutions which must carry out the activities of education by carrying out the day of the Union in selected centers. Many years of combined class practice in Türkiye and still continue to sample these schools have led to various scientific studies. The results of the studies revealed some results related to the failure in these schools. Tekişik(1968) causes of failure, teachers' inability to plan the lessons well, method-technique uncertainty, teacher candidates can not be trained to manage the combined classroom, inspection system defects, the number of students, building, course and equipment shortage, environmental factors and student discontinuity in the form of These problems in the schools where Unified Classroom practice is applied and the students who have no school, population in small and dispersed residential units of primary education to provide better quality education opportunities, in order to ensure equality of opportunity in education, to benefit from eight-year compulsory and uninterrupted primary education for each student in equal terms, elementary schools have been established with the move of the students to the primary schools chosen as the center of primary education with the move of the Union on the day. Dispersed settlements due to the geographical structure of the country, intensive migration observed in some regions, on the one hand, while striving to improve the quality of education, on the other hand, the reasons such as reduction of education costs necessitated carrying out education in Turkey. Transportation education is thought to provide equal opportunities for students living in rural areas in terms of transportation and education to school. Although it has advantages, various problems arise in the education process. This study gives an overview of the process of transportation of the students who are studying at the Karaisalı District Entertainment Martyrs Secondary School in the 2018-2019 academic year. it will be processed

Keywords: Carrying Education, Student Problems

1. Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM I GİRİŞ

Eğitim, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci" olarak tanınmaktadır (Ertürk,1975). Oğuzkan'a göre (1993:46) ise eğitim, yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar kazanmalarına ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir. Böylece birey yakın çevresinin etkisinden kurtularak nasıl düşüneceğini öğrenebilir, sağlam bir düşünce sistemi oluşturarak nasıl öğreneceğini öğrenebilir ve eleştirel, değerlendireci bir bakış açısı kazanabilir.

Türkiye'nin kalkınma hamlesinin gerçekleşmesinde en önemli görev, Milli Eğitime düşmektedir. Yirmibirinci yüzyıla girdiğimiz şu dönemde genç kuşakları, çağdaş, demokratik, laik ve hür düşünceli, bilinçli ve kişilikli, milli ve manevi değerlerine bağlı kişiler olarak yetiştirmek, ancak Türk milli eğitimine çağdaş bir nitelik kazandırılması; hızla gelişen ve değişen ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak yeni bir yapıya kavuşturulması ile mümkün olacaktır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte başlatılan çağdaşlaşma sürecinde başarılı olabilmek için eğitime büyük önem verilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. Maddesi, "kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" şeklinde düzenlenmiştir. Bunun sonucunda "Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak" amacıyla ilköğretim zorunlu kılınmıştır (MEB,1993).

Temel eğitim, her yurttaşın yaşamında karşılaşacağı kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine ve normlarına uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri ve alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Başaran,1983). Her ülke, temel eğitim süresini farklı tanımlayabilmekte, bu sürenin tamamını veya bir bölümünü zorunlu eğitim kapsamına alabilmektedir. Türkiye'de ise temel eğitim denildiği zaman, bütün vatandaşların belli bir zaman diliminde almaları gereken zorunlu öğrenim anlaşılmakta; zorunlu eğitim denildiği zaman da 6-14 yaş arasındaki tüm çağ nüfusunun belli bir düzeyde eğitim görmesi anlaşılmaktadır. Bu çağ, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter (MEB,1983).

Günümüzde kalkınma hamlelerinin temel amacının, yalnız bir kısım insanların değil, bütün insanların yaşam kalitesini arttırmak olduğu (Cooms,1985) kabul edilmektedir. Bu amaca yönelik geliştirilen günümüz eğitim sistemindeki çağdaş politikalar, okulöncesini de içine alan temel eğitime ve okul çağı dışındaki genç ve yetişkinlerin eğitimine büyük önem vermektedir. Herkese asgari düzeyde temel eğitimi verebilmek için zorunlu eğitimi sağlamak, bütün çağdaş eğitim sistemlerinin özünü teşkil etmektedir. Zorunlu eğitim, formal eğitimin temelini oluşturur ve bütün çocukları kapsar. Son 30-40 yıl içinde dünyada temel eğitim politikalarında gözlemlenen en önemli değişiklik, zorunlu eğitimin süresinin uzatılmasıdır. Birçok ülkede ilkökul ve ortaokullar birleştirilerek en az sekiz yılı içine alan bir temel eğitimin gerçekleştirilmesi, önemli değişiklikler arasında yer almıştır (OECD,1983).

Uygulanan beş yıllık zorunlu eğitimle; çocuklarımızın istenilen düzeyde yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmeleri; ilgi ve yetenekleri geliştirilerek hayata ve mesleğe hazırlanmaları olanaklı görülmemiştir (Cila,1981). Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulaması, devletin asli görevi olan ilköğretim düzeyinde ve zorunlu olan eğitim hizmetinin en iyi şekilde tüm yurttaşlara nitelikli ve kaliteli olarak verilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle bir öğretmen tarafından yetiştirilmesi olarak tanımlayabilecek ve normal öğretimden çok farklı olan birleştirilmiş sınıf öğretimi, kapsadığı öğrencilerin aleyhine bir uygulama olarak görülmektedir ve eğitimde fırsat eşitliğini zedelemektedir.

Birleştirilmiş sınıfların en büyük sorunu, öğretmensiz geçen sınıfları kendi kendilerine çalıştırabilmektir. Öğretmenin bu konuda çok becerikli olması gerekmektedir (Binbaşıoğlu,1983). Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun fazla tecrübesi olmayan ya da yeni atanan stajyer öğretmenler olduğu da hesaba katılırsa bu öğretmenlerin ne kadar büyük zorluklarla karşı karşıya olduğunu görebiliriz. Uçan'a göre (1991:12) birleştirilmiş beş sınıflı bir köy okulunda öğretmen bir sınıfla günde ancak bir saat meşgul olmakta, diğer sınıflarda günün kalan saatlerinde kendi kendine çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Görüldüğü gibi birleştirilmiş sınıf uygulamasının, geleceğimiz olan çocuklarımızın hayatlarında, eğer öğretmenleri tecrübeli, yetenekli ve donanımlı değilse, acı bir tecrübe olarak kalıcı ve telafisi mümkün olmayan izler bırakması kaçınılmazdır. Toplumun beklentisi, ülkenin gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda değişen dünya şartlarına uygun bir eğitim ortamı içinde çocuklarımızın

yetiştirilmesidir. Bu beklentinin beş yıllık zorunlu eğitimle gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından zorunlu eğitimin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planından da anlaşılacağı üzere önce kesintisiz sekiz yıla, sonra da Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında temel eğitimin 12 yıla çıkarılması öngörülmüş ve bu konuda çalışmalar başlatılmıştır. Bu bağlamda, 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesini sağlayan "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkındaki 4306 Sayılı Kanun" 18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda; ilköğretim kurumları, sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir denilmektedir (MEB,1997).

Bu uygulamanın önemli ilkelerinden birisi de taşınmalı ilköğretimdir. Taşınmalı ilköğretim, ilköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencileri ve az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencileri, merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşıyıp eğitim-öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulamadır (MEB,1994). Daha önceki yıllarda proje olarak seçilen pilot bölgelerde uygulanan "Taşınmalı İlköğretim Uygulaması", 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm ülkede uygulanmaya başlanmış ve yaygınlaşarak devam etmiştir. Son olarak 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı kanunla zorunlu eğitime ortaöğretim, yani lise düzeyi de eklenerek 12 yıla çıkarılmıştır. Böylece özellikle kırsal alanda yaşayan öğrencileri kapsayan taşınmalı eğitim sistemine lise düzeyi de eklenmiştir.

1.1. Problem

Araştırmanın problemi şöyle belirlenmiştir: Kırsal alanda yaşayan ve taşınmalı eğitimde öğrenim gören öğrencilerin taşınmalı eğitime ilişkin bakış açısı nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Karaisalı İlçesi Eğlence Ortaokulunda taşınmalı eğitim uygulamasını ve sorunları ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmek olup bu amaçla araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

-Öğrencilerin taşınmalı eğitime bakış açısı nasıldır?

-Öğrencilerin taşınmalı eğitimde var olan durumları ve karşılaşılan sorunları nelerdir?

-Taşınmalı eğitimin başarılı olabilmesi için öneriler nelerdir?

-Öğrenciler, taşınmalı eğitimde dersler dışında hangi faaliyetlerde bulunmak istemektedirler?

-Öğrencilerin taşınmalı eğitimde dersleri ile ilgili karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın, amaç, sayıltı ve sınırlılıklar çerçevesinde bulgularının taşınmalı eğitim konusunda yürütülecek çalışmalara ve mevcut sorunların tartışılıp çözüm yolları bulunmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

1.4. Tanımlar

Taşınmalı İlköğretim: ilköğretim okulu bulunmayan veya eğitim öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak eğitim öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamayı,

Taşıma Merkezi Okul: Çevresindeki yerleşim birimlerine göre taşınan öğrencilerin öğrenim göreceği, kütüphane, yemekhane, revir, spor salonu ve öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri mekânlar yönünden eksiksiz ve gerekli araç-gereçler bulunan ilköğretim okullarını,

Taşınmalı Öğrenci: Bulunduğu yerleşim yerinde yetersiz eğitim şartlarından dolayı merkez olarak belirlenen okullara bir araç vasıtasıyla her gün taşınan öğrenciyi ifade eder (Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği, 2005; ss.1-2).

BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Milli Eğitim Bakanlığı Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği'ne göre taşınmalı öğretim; ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına gününbirlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır (MEB, 2000). Taşınmalı eğitimden yararlanan öğrenciler, nüfusu az, dağınık yerleşim birimlerinde veya öğretime uygun olmayan eğitim kurumlarının bulunduğu yerlerde bulunmaktadır (Küçüksüleymanoğlu, 2006). Türkiye'de 2012 yılından itibaren başlayan ve 4+4+4 şeklinde düzenlenen zorunlu eğitim nedeniyle lise düzeyi de-kırsal yerleşim bölgeleri dahil- taşınmalı eğitim kapsamına alınmıştır.

2.1. Taşımali Eğitim Yönetmeliği ve İlgili Kavramlar

Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinin birinci maddesine göre bu yönetmeliğin amacı; Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkında yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlarda taşıma yoluyla eğitime erişimlerini sağlamak için gerekli usul ve esasları belirlemektir. Buradan yola çıkarak amaçlanan eğitim hakkında yoksun kalan muhtemel öğrencileri kapsayan bir süreç izlenmektedir. İlgili yönetmeliğe göre bazı tanımlamalar şöyledir:

Birleştirilmiş sınıf: İlkokullarda birleştirilerek bir derslikte tek öğretmen tarafından okutulan birden fazla sınıfı,

Geçici ikamet: Yangın, sel, deprem gibi doğal afetler, mevsimlik işler ve diğer sebeplere bağlı olarak yapılan göçler nedeni ile ikamet adresinin geçici olarak değişmesini,

Millî eğitim müdürlüğü: İl/ilçe millî eğitim müdürlüğünü,

Öğrenci taşıma uygulaması: Taşıma yoluyla eğitimden faydalanacakların, seçilen taşıma merkezi kurumlara günübirlik taşınarak eğitim-öğretime devamlarını sağlamak amacıyla yapılan uygulamayı,

Öğrencisi taşınan okul/kurum: Taşıma kapsamına alınan resmî ilköğretim, ortaöğretim ile özel eğitim okul/kurumu ile yaygın eğitim kurumunu,

Öğrencisi taşınan yerleşim birimi: Öğrenci taşıma uygulaması kapsamına alınan büyükşehir statüsündeki illerde belde, köy veya köy altı yerleşim yerlerinden mahalle statüsü kazanan ve toplu taşıma hizmeti verilmeyen yerleşim birimlerini; büyükşehir statüsü dışındaki illerde ise belde, köy ve köy altı yerleşim yerleri ile daha önce köy statüsünde olup belediye sınırları içerisine alınan, toplu taşıma hizmeti verilmeyen yerleşim birimlerini,

Taşıma hizmetinden faydalanacaklar: Taşıma kapsamına giren kurumlardan eğitim almak isteyen, öğrenci taşıma uygulaması kapsamında öğrencisi taşınan yerleşim biriminde sürekli veya geçici ikamet eden öğrenci/kursiyerler ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci/kursiyerlerden okul/kurum müdürlüklerince refakat edilmesine karar verilen ağır engelli bireyin velisi/vasisi ya da yazılı olarak yetkilendirdiği kişileri,

Taşıma merkezi: Taşıma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri Bakanlığa bağlı resmî

okul/kurumu,

Taşımali öğrenci modülü: Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında taşıma ve yemek hizmetinden yararlanan öğrenci/kursiyerlere yönelik gerçekleştirilen iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütüldüğü ve bilgilerin saklandığı sistemi,

Toplu taşıma hizmeti: Kamu kurum ve kuruluşları ile bunların verdiği yetkiyle gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletilen kara, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemleri ile belirli aralıklarla verilen mutlak taşıma hizmetini, ifade eder.

Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinin sekizinci maddesinde; öğrencisi taşınacak olan okul ve yerleşim biriminde aranacak şartlar şunlardır:

(1)Toplu taşıma hizmeti bulunmayan, öğrencisi taşıma kapsamına alınacak okul ve yerleşim biriminin seçiminde;

a) Nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri, yol şartları,

b) Eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin sürekli veya geçici ikamet ettiği yerleşim yerinde bu ihtiyacı karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması,

c) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmedik olayların ortaya çıkması ve/veya bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, bertaraf veya tedavi çalışmaları yapılıyor olması,

ç) Göçler ve mevsimlik işçi hareketleri olması, gibi özellikler aranır.

(2) Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezine uzaklığının en az iki kilometre olması esas olup 50 kilometreden daha fazla mesafeden taşıma yapılmaz. Birinci fıkrada sayılan özellikler sebebiyle bu mesafelerin artırılıp azaltılmasına gerekçe belirtmek suretiyle Planlama Komisyonu karar verebilir.

(3)En az bir ders yılı parasız yatılı öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri taşıma kapsamında değerlendirilebilir. Parasız yatılılıktan öğrenci taşıma uygulamasına geçişler için başvurular, öğrenci velisi tarafından parasız yatılı olarak öğrenim gördüğü okul müdürlüğüne, ders bitiminden Temmuz ayının sonuna kadar yapılır. Okul müdürlüklerinden gelen bu veriler, parasız yatılılık ve bursluluk komisyonunun görüşleri de alınarak Planlama Komisyonunca değerlendirilir.Yukarıda bazı maddeleri verilen yönetmeliğin taşıma süreci ile ilgili

diğer maddelerinde planlama, ihale süreci ve sorumluluklardan bahsedilmiştir. Taşımali eğitimle ilgili resmi mevzuat, 11 Eylül 2014 yılında çıkarılan yönetmelik ve daha sonra değişen maddeleri ile oluşturulmuştur.

2.2. Geçmişten Günümüze Taşımali Eğitim

Taşımali eğitim uygulaması, sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılması, küçük ve dağınık yerleşim birimlerindeki az sayıdaki öğrencinin ilköğretime kavuşturulması, birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrencilerin bağımsız sınıflarda daha nitelikli öğrenim görmesini sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya konulmuş bir projedir (Kavak,1997). Taşımali ilköğretim uygulamasına 1989-1990 Eğitim-Öğretim Yılı'nın ikinci yarısından itibaren Kırıkkale'de üç, Kocaeli'de iki merkezde deneme mahiyetinde "pilot" uygulama olarak başlanmış, arzulanan verimin elde edilmesi üzerine proje geliştirilmiştir (MEB, 1994).

Taşımali ilköğretim uygulamasının başarılı ve verimli görülmesi üzerine uygulama 1990-1991 Eğitim- Öğretim Yılı'ndan itibaren Antalya, Çankırı, Çanakkale, Konya, Van, Balıkesir, Eskişehir, Kırklareli ve Kocaeli illerinden seçilen 77 merkezde sürdürülmüştür. Bu uygulama, 1991-1992 Eğitim-Öğretim Yılı'nda daha da yaygınlaştırılarak 29 il ve bu illere bağlı 78 ilçenin 960 köy okulunda devam ettirilmiş, 16538 öğrenci 375 merkez okula taşınmıştır. 1992-1993 Eğitim-Öğretim Yılı'nda ise, uygulama, 43 il, 325 ilçe ve 938 merkez okula yaygınlaştırılarak toplam 53676 öğrencinin taşımali eğitimden yararlanması sağlanmıştır (Büyükkaragöz ve Şahin, 1995).

2.3. Taşımali Eğitim Yapılmasının Nedenleri

Taşımali eğitim uygulamasına geçilmesinin başlıca nedenleri şöyle sıralanabilir:

2.3.1. Eğitimde fırsat eşitliği sağlama ve eğitim kalitesinin artması

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında zorunlu eğitim uygulaması bulunmakta olup her öğrencinin okula kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle kırsal alanda ve yerleşim olarak dağınık olan yerlerde bulunan çocukların okula kazandırılması yasal zorunluluktur. Özellikle kırsal kesimde, vatandaşların isteklerine uyularak az sayıda öğrenci için yeterli bina, tesis ve öğretmenden mahrum olunmasına rağmen ilkokul ve ortaokul açılabilir. Bu okullarda, kalkınma için gerekli nitelikli insan gücünün istenilen seviyede yetiştirilmesinde güçlükler yaşandığı görülmektedir. Nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerine eğitim hizmetlerinin yeterli bir şekilde götürülmesi, eğitim ekonomisi

açısından pahalıya mal olmakta ve maliyeti azaltma çabasının ise hizmetin niteliğinin düşmesine sebep olduğu bilinmektedir (MEB,1995). Bu nedenle, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, taşımali ilköğretime gerektiren nedenlerden biri olmuştur. (MEB, 1994).

2.3.2. Göçler

Türkiye'de kırsal alanda yaşam şartlarının ağırlaşması, işlenebilir arazilerin bölünmesi, makineleşmeden dolayı işgücü ihtiyacının azalması nedeniyle şehirlere göçün artması, kırsaldaki insan nüfusunun azalması ile birlikte öğrenci sayısında da azalmalar meydana gelmiş ve taşımali eğitime geçilmesine olan ihtiyaç artmıştır.

2.3.3. Dağınık yerleşim

Türkiye'nin kırsal alanındaki yerleşimi, sosyal, kültürel ve coğrafi nedenlere bağlı olarak dağınık bir yapı oluşturmaktadır. Kom, mezra, oba, mahalle, yayla gibi yerlerde de insanlar yaşadığından, nüfusun yerleşim biçimi oldukça dağınıktır. Buna göre nüfusu bir ilkokul kurmak için yeterli olmayan yerleşim birimlerindeki eğitim ihtiyacının karşılanması için taşımali eğitim uygulaması kaçınılmaz görülmektedir (Karakütük, 1996).

2.4. Taşımali Eğitimde Beklenen Faydalar

Taşımali eğitim uygulamasından beklenen başlıca yararlar ise şöyle sıralanabilir:

2.4.1. Eğitim-öğretim açısından beklenen faydalar

Taşımali eğitim uygulamasının eğitim-öğretim açısından beklenen bir takım faydaları vardır. Bu faydaları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

-Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilir.

-Öğrencilerin, özellikle kızların ikinci kademeye devamı artacaktır.

-Küçük yerleşim birimlerinde bulunan çocuklara sekiz yıllık eğitim imkânı verilebilecektir.

-Uygulamanın yapıldığı bölgelerde öğretmen ihtiyacı azalacaktır.

-Taşınan öğrencilerin, merkez okullardaki fiziki imkânlardan faydalanması sağlanacaktır.

-Öğretmenler, merkez okulda karşılıklı etkileşecekler, bu şekilde kaliteli eğitim sağlanacaktır.

2.4.2. Ekonomik açıdan beklenen faydalar

-Taşımali okula tahsis edilen araç gereç ve donatım malzemesinin gönderilmesi ile daha çok öğrencinin faydalanacağı ve büyük ölçüde tasarruf sağlanacağı beklenmektedir.

-Taşınan okulun elektrik, su, onarım, yakacak ve personel giderlerinden tasarruf sağlanması beklenmektedir.

-Öğrenci velilerinin çocuklarına ikinci kademe için yapacakları masraflarda tasarruf sağlanacaktır.

2.5. Taşımali Eğitim Uygulamasının İlk Sonuçları

Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1989-1990 Eğitim - Öğretim Yılı'nın ikinci yarısından sonra Kırklareli ve Kocaeli illerinde pilot deneme yapılan taşımali ilköğretim uygulamasının ilk sonuçları şöyle belirlenmiştir (Yangın,1991):

-Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış, birleştirilmiş sınıf uygulaması azalmış, öğrenciler normal öğretim yapan ve olanakları daha iyi olan ilköğretim okullarına kavuşmuş, öğretmen sıkıntısı azalmış, öğretmenler arasında bilgi alışverişi başlamış, ortaokulu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrenciler bu imkâna kavuşmuş, kız öğrencilerin ortaokula gitme oranı artmıştır. Öğretmen, yatırım, araç gereç gibi kaynaklar, belli yörelere yöneltilerek nitelikli eğitim ortamı hazırlanmıştır.

-Öğrencilerin başarısı artmıştır.

-Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin taşımali ilköğretim uygulamasından memnun oldukları görülmüştür. Bu uygulamanın yapıldığı yörelerdeki velilerin bazıları köylerindeki okulun kapatılmasından yakınmakla birlikte kimileri de kendi köylerinin de uygulama kapsamına alınmasını istemişlerdir.

-Öğrenciler, daha kalabalık, toplumsal ve kültürel yönden daha gelişmiş çevreye girdikleri için davranış, giyim, temizlik ve sağlık yönünden olumlu gelişmeler olmuştur. Ayrıca merkezdeki spor, kültür ve sağlık tesislerinden yararlanma olanağına kavuşmuşlardır.

2.6. Taşımali Eğitimle İlgili Görüşler

Türkiye'de en hızlı ve en etkili eğitimin ilköğretim düzeyinde gerçekleştiği ve bu kademeyle ilgili eğitim programlarının 1924, 1936, 1948 ve 1961 yıllarında olmak üzere çeşitli nedenlerle değiştirildiği bilinmektedir. Ancak bu değişikliklerin uygulayıcılarının da geniş ölçüde katıldıkları, ilgili değişimin pozitif ve inandırıcı araştırmalara dayanmadığı, bunun da başarısızlık nedenlerinden birini teşkil ettiği belirtilmektedir (Varış, 1987).

Köy okullarında öğretimin kalitesi üzerinde durulması ve köy çocukları için üst öğrenim olanaklarının geliştirilmesinin önem taşıdığı, köy okullarının önemli bir sorununun, birleştirilmiş sınıflarda öğretim süreçlerinin yetersiz olduğudur. Ayrıca Varış (1987) tarafından tek öğretmenli köy okullarından mezun olan çocukların şehirde yaşayan çocuklara oranla daha az başarılı oldukları vurgulanmıştır. Başaran (1974), Türkiye'nin hem artış yönünden hem de iç göçler yönünden büyük ve hızlı bir nüfus hareketliliği içinde olduğunu, UNESCO'nun kırsal kesimin eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere merkezi yerleşme birimlerinde bölge okullarının kurulmasını önerdiğini belirtmiştir. Dünya ülkeleri arasında eğitimde yerel yönetimin en güçlü ülkelerinden biri olan ABD'de, her eyaletin kendi eğitim kanunları çerçevesinde kurulan eğitim bölgelerinde halkın eğitime katılmasının, eğitimi kontrol etmenin, eğitim için vergi toplamanın diğer ülkelere oranla Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) çok yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir (Altunsaray, 1996). ABD'de yapılan araştırmalar sonucu küçük eğitim bölgelerinin birleşmesinin temel nedenleri aşağıdaki altı maddede sıralanmıştır (Basaran,1982):

1. Kırsal eğitim bölgelerinin, geliri az olduğu için eğitim düzeyi kentlere ve daha zengin bölgelere göre çok düşük kalmaktadır.

2. Öğretmenler küçük eğitim bölgelerinden çok çabuk ayrılmaktadır.

3. Küçük eğitim bölgeleri daha nitelikli öğretmen bulamamaktadır.

4. Küçük eğitim bölgelerinde öğretmeni hizmet içinde yetiştirme olanağı yoktur.

5. Küçük eğitim bölgelerinde eğitim üzerine yapılan siyasi baskı (çevre baskısı) eğitimin gelişmesini önleyecek oranda yüksek olmaktadır.

6. Bu bölgelerde okul binaları ve eğitim araç-gereçleri, eyaletlerin istediği standartların çok gerisinde kalmaktadır. Bunların bazıları ise okul binası yapacak zenginliğe sahip değildir. Öğrencilerini yakın bölgeye göndermektedirler.

ABD'de küçük yerleşim bölgeleri olarak nitelenen yerleşim birimleri, Türkiye'de nüfusu az ve dağınık olan, ancak okulu olan köylere benzeticiler olursa, ABD'de varsayılanların Türkiye'deki köyler için de geçerli olduğu düşünülebilir. Buradan da küçük yerleşim birimlerindeki okulların daha büyük merkezi okullarla birleştirilmesinin yararlı olacağı söylenebilir (Altunsaray,1996). Ancak uzun yıllar ihmal edilen ilköğretimin özellikle kırsal kesimde yoğunlaşan sorunlarına yalnızca taşımali sistemle çözüm bulmak gerçekçi görün-

memektedir. Erpolat (1991) taşınmalı ilköğretim uygulamasının küçük yerleşim birimlerine gereksiz bina yapımını önlediğini, eğitsel anlamda öğrencilerin daha iyi yetişmelerinin sağlandığını, merkezi ve donanımlı okul yapımının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Yangın (1991) da taşınmalı ilköğretim uygulamasının eğitim-öğretim, öğrencinin başarı durumu, çevreye katkıları ve ekonomik fayda açısından olumlu bir çalışma olduğunu belirtmektedir. Milli Eğitim Şurası Ön Hazırlık Çalışmaları Raporu'nda; ilköğretim düzeyinde okul binaları yapımında dengeli bir planlamanın olmadığı, ilköğretim okullarının ışık ve diğer bölüm ihtiyaçlarını karşılamadığı, taşınmalı ilköğretim uygulaması kapsamında taşınan öğrencilerin beslenme sorununun çözülemediği, taşınan okul binalarının atıl halde bırakıldığı, taşıma merkezlerinin Bakanlıkça finanse edilmesi gerektiği, taşıma merkezlerinde yapılacak okulların sekiz yıllık bir eğitimi verecek düzeyde olması ve ihtiyaç duyulan bölümlerin bu okullarda yer alması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2000).

Türkiye'de yıllarca "her köye bir okul" kampanyası yürütüldükten sonra, köyden kente göçün sürekli arttığı bilinmektedir. Bunun sonucu olarak birçok köy ilkokulunun öğrencisizlik nedeniyle kapatılmaya başlandığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu sorunu, ulaşımın kolay olduğu yerlerde taşınmalı eğitim yoluyla çözmeye çalıştığı, yaklaşık 33.000 köy ilkokulunda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapıldığı, köyden kente göçün devam etmesi ile bu sayının giderek artabileceği belirtilmiştir (Küçüköğlü, 2001).

2.7. 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Taşınmalı Eğitim İstatistikleri

7 Eylül 2018 tarihinde yayımlanan Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/'18 kitabına göre taşınmalı eğitim verileri şu şekilde oluşmuştur:

Yukarıdaki verilere bakılarak taşınmalı eğitim kapsamında bir milyonu geçen sayıda öğrenci olduğu ve bu artışla birlikte sorunların da arttığı söylenebilir. Bu çalışmada konuyla ilgili olarak elde edilen bulgularla sorunlara ışık tutmaya çalışılmıştır.

7 Eylül 2018 tarihinde yayımlanan Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/'18 kitabına göre taşınmalı eğitim verileri şu şekilde oluşmuştur:

Taşınan Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul ve Taşınan Okulsuz Yerleşim Birimi Sayısı	Taşınan Toplam Öğrenci Sayısı			Taşınan İlkokul Öğrenci Sayısı			Taşınan Ortaokul Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
12 055	43 405	810 035	412 776	397 259	276 007	140 612	135 395	534 028	272 164	261 864

Tablo 1:Taşınmalı uygulaması yapılan ilkokul, ortaokul, okul ve öğrenci sayıları

Taşınan Okul Sayısı	Taşınan Özel Eğitim Öğrenci Sayısı (Örgün Eğitim)			Taşınan Özel Eğitim Kursiyer Sayısı (Yaygın Eğitim)		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
6 236	84 607	50 734	33 873	2 917	1 733	1 184

Tablo 2:Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci / kursiyer sayıları

Taşınan Merkez Okul Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kadın
5 190	432 751	230 388	202 363

Tablo 3:Taşınmalı ortaöğretim yapılan öğrenci sayıları

Yukarıdaki verilere bakılarak taşınmalı eğitim kapsamında bir milyonu geçen sayıda öğrenci olduğu ve bu artışla birlikte sorunların da arttığı söylenebilir. Bu çalışmada konuyla ilgili olarak elde edilen bulgularla sorunlara ışık tutmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Adana ili Karaisalı ilçesinde bulunan Taşıma Merkezi Okulda yapılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında araştırma evrenindeki taşıma merkezi okuldaki taşımali öğrencilere görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma, var olan durumu tespit etmeye yönelik betimsel bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Adana ili Karaisalı ilçesi sınırlarındaki taşımali ilköğretim uygulaması yapılan Eğlence Şehitler Ortaokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında iki bölümlü görüşme formu hazırlanmıştır. Formun birinci bölümünde, öğrencilerle ilgili olarak cinsiyet, sınıf seviyesi, baba ve anne mesleği, ailenin ortalama yıllık geliri, taşımali eğitimin okul ile ev arası uzaklığı, ilköğretim birleştirilmiş sınıfta okuma durumu, hangi sınıftan itibaren taşıma ile okula geldiği ile ilgili sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise taşımali eğitim özellikleri ile ilgili açık uçlu olan 28 soru; en son da öğrenci fikirlerinin alınması amaçlanan bir form uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada öncelikle konu alanıyla ilgili literatür incelenmiş; ilgili tez, kitap, makale, bildiri ve veritabanları taranmıştır. Görüşme formunun hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması, aşağıda belirlenen işlemlerle gerçekleştirilmiştir. Adana İli Karaisalı İlçesinde taşıma merkezinde öğrenim gören öğrencilerle görüş alışverişinde bulunulmuştur. Taşımali ilköğretim uygulamasıyla ilgili daha önce hazırlanmış tezler incelenerek taşıma ilköğretimde yaşanan güçlükler tespit edilmiştir. Görüşme formların dönüş hızını artırmak amacıyla tüm denek gruplarına araştırmacı tarafından elden ulaştırılmıştır. Deneklere dağıtılan tüm formlar cevaplandırılarak geri dönmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Öğrenciler için hazırlanan anket formunun birinci bölümünde öğrencilerin adını ve soyadını yazması istenmemiş; öğrencilerin cinsiyet, yaş gibi bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise; taşımali eğitim ile ilgili yaşayabilecekleri düşünülen 28 açık uçlu soru ve en sonunda görüşlerinin alınacağı iki adet soru yer almıştır. Elde edilen veriler ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öğrencilerle ilgili kişisel nitelikler verilmiştir: Değerlendirme kapsamına alınan öğrencilerden 16'sı kız, 14 tanesi ise erkek öğrencidir. Bulgular, aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir:

Cinsiyet	F	%
Erkek Öğrenci	14	46,66
Kız Öğrenci	16	53,34
Toplam	30	100

Tablo 4: Örneklem alınan öğrencilerin cinsiyeti ve oranı

Sınıflar bazında form uygulanan öğrencilerin sayısı ve oranı Tablo 5'ter verilmiştir.

Sınıf Düzeyi	F	%
5.sınıf	5	16,66
6.sınıf	5	16,66
7.sınıf	10	33
8.sınıf	10	33
Toplam	30	100

Tablo 5: Sınıflar bazında form uygulanan öğrencilerin oranı

Form uygulanan öğrencilerin ebeveynlerinin mesleki durumlarına göre dağılımı Tablo 6'da yer almaktadır.

Mesleki Durum	F	%
Çiftçi	10	33
Serbest Meslek	9	30
Devlet Memuru	4	13,33
Şoför	1	3,33
Mobilya Montaj Elemanı	1	3,33
Muhtar	1	3,33
Belediye İşçisi	1	3,33
Kooperatif Başkanı	1	3,33
Esnaf-İşçi	1	3,33
Orman İşçisi	1	3,33
Toplam	30	100

Tablo 6: Uygulamaya katılan öğrencilerin baba mesleği yönünden oranı

Uygulamaya katılan öğrencilerin anne mesleğine göre dağılımı Tablo 7'de yer almaktadır.

Meslek	F	%
Ev Hanımı	30	100
Toplam	30	100

Tablo 7: Uygulamaya katılan öğrencilerin anne mesleği yönünden oranı

Öğrencilerin ailenin yıllık gelirine göre dağılımı tablo 8'de yer almaktadır:

Yıllık Gelir(TL)	F	%
0-5000	10 öğrenci	33
5000-10000	8 öğrenci	26,67
10000-15000	2 öğrenci	6,67
15000-20000	4 öğrenci	13,33
20000 ve üzeri	6 öğrenci	20

Tablo 8: Aile yıllık gelir durumu

Öğrencilerin yaşadığı yerleşim biriminin okula uzaklığına ilişkin bulgular Tablo 8'de yer almaktadır.

Uzaklık(km)	F	%
1-3 km	10	33
3-5 km	4	13,33
5-7 km	10	33
7-9 km	5	16,67
10 km üzeri	1	3,33

Tablo 9: Öğrencinin yaşadığı yerleşim biri ile okul arasındaki uzaklığa ilişkin oranlar

Öğrencilerin, ilkokulda birleştirilmiş sınıfta eğitim alıp almama durumuna göre dağılımı Tablo 10'da yer almaktadır.

Birleştirilmiş Sınıfta Öğrenim Durumu	F	%
İlkokulda birleştirilmiş sınıfta eğitim <u>alan</u> öğrenciler	15	50
İlkokulda birleştirilmiş sınıfta eğitim <u>almayan</u> öğrenciler	15	50
Toplam	30	100

Tablo 10: İlkokulda birleştirilmiş sınıfta eğitim alan/almayan öğrenci durumu

Öğrencilerin taşınmalı eğitime kaçınıcı sınıftan itibaren katıldığına ilişkin bulgular Tablo 11'de yer almaktadır.

Sınıflar	F	%
1.Sınıf	12	40
2.Sınıf	9	30
3.Sınıf	3	10
4.Sınıf	1	3,33
5.Sınıf	3	10
6.Sınıf	0	0
7.Sınıf	0	0
8.Sınıf	0	0

Tablo 11: Taşınmalı eğitimde öğrenim görme süreci

Not: Bir öğrenci, 3.4.5.6.sınıflarda taşınmaz; ana-sınıfı, 1,2,7,8. sınıflarda taşınmalı ve bir öğrenci de 1.2.6.7.sınıfları taşınmalı, diğer sınıflarda taşınmaz olarak eğitim gördüğünü beyan etmiştir.

Taşınmalı Eğitime İlişkin Öğrenci Görüşleri

Taşınmalı eğitim ile ilgili olarak öğrencilerin ifadelerinden elde edilen bulgular şunlardır:

29 öğrenci taşınmalı eğitimle ilgili olumlu görüş belirtmiş; ayrıca 13 öğrenci ulaşımında rahatlığa dikkat çekmiş, okula gidiş gelişini kolaylaştırdığını beyan etmiştir. Bu sonuç, öğrenciler açısından taşınmalı eğitimin okula ulaşma konusunda faydalı olduğunu ve taşınmalı eğitim sisteminden memnun olduklarını göstermektedir. Bir öğrenci ise bu uygulamanın faydalı olmadığını ifade etmiştir.

Taşıma merkezi okulun (derslik, donatım, araç-gereç, laboratuvar, ışık, yönünden) yeterliliği konusunda 17 öğrenci olumlu ifade kullanmış olup okul derslik araç gereç bakımından öğrencilerin çoğunluğu yeterli bulunmuştur. Ancak bu konuda olumsuz cevap veren öğrenciler (6 öğrenci) fen laboratuvarının kullanımı ve araç-gereçler konusunda eksikler olduğunu ifade etmiştir. Bazı öğrencilerin bu konuda cevap vermeyerek (7 öğrenci) çekimser kalması dikkat çekmiştir.

Taşıma merkezi okulda öğretmen sayısı yeterliği konusunda 13 öğrenci okulun yeterli olduğunu düşünmektedir. 17 öğrenci ise öğretmen sayısı ile ilgili yeterli olmadığını ifade etmiş; öğrenciler beden eğitimi öğretmeni eksikliği ve bir öğretmenin birden fazla derse girme durumlarını, olumsuz bir durum olarak değerlendirmiştir.

Taşıma araçları (minibüs, otobüs, vs...) iç donanım açısından (ısınma, havalandırma, koltuk sayısı, yangın söndürme cihazları, pencerelerin sabitliği, vb..) yeterliliği konusunda 15 öğrenci taşıma araçlarının iç donanım olarak yeterli olduğunu, 12 öğrenci yetersiz olduğunu belirttiği ve üç öğrencinin de cevap vermek istemediği görülmüştür. Taşıma araçların iç donanım açısından oran olarak memnuniyet daha yüksek olsa da araçlarda klima olmaması, pencerelerin açılmaması gibi memnuniyetsizlikler de göze çarpmaktadır.

Şoförün yerine getirdiği hizmet ve sorumluluk bilinciyle ilgili olarak değerlendirmeye katılan öğrencilerden 27'si, taşıt sürücülerini hizmet ve sorumluluk açısından olumlu değerlendirmiş; üç öğrenci ise aksini düşünmektedir. Öğrenciler, çoğunlukla sürücülerin yerine getirdiği hizmetin ve sorumluluğun bilincinde olduğunu düşünmektedir, ancak bazı öğrenciler sürücülerin sivil yolcu aldığını belirterek olumsuz bir değerlendirmede bulunmuştur.

Taşıt sürücülerini, temiz, bakımlı ve yerine getirdiği hizmete uygun kıyafet ve kılık konusunda ilgili olarak 24 öğrenci, taşıma şoförlerinin temiz, bakımlı ve kılık kıyafetinin hizmete uygun olduğunu; beş öğrenci taşıt sürücülerinin bu konuda uygun davranış göstermediklerini beyan etmiştir. Bir öğrenci ise görüş belirtmemiştir. Sonuç olarak, taşıt sürücülerinin genel olarak temiz ve bakımlı olduğu, kılık ve kıyafetlerine dikkat ettikleri ifade edilmiştir.

Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin de yolcu olarak alınmasıyla ilgili olarak çalışmaya katılan 16 öğrenci taşıma araçlarına yasak olmasına rağmen öğrenci dışında yolcu alındığını, 10 öğrenci alınmadığını ve üç öğrenci ise bu konuda cevap vermek istemediğini belirtmiştir.

Taşınan öğrencilerin okulda yemek yiyebileceği uygun bir yerin olup olmamasıyla ilgili olarak 27 öğrenci, okulda yemekhane bulunduğunu, üç öğrenci okulda yemekhane bulunmadığını ifade etmiştir. Beslenme ihtiyacının yeterli şekilde karşılanıp karşılanmadığı hakkında 24 öğrenci beslenme ihtiyacının yeterli biçimde karşılandığını; altı öğrenci ise karşılanmadığını belirtmiştir.

Taşıma aracının şoförüne güven konusunda 22 öğrenci taşıma araç şoförüne güven duyduklarını beş öğrenci ise güvenmediğini belirtmiş, üç öğrenci ise bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Öğrenci taşıyan servislerin ısıtma sistemi, kapasite yeterliliği hakkında 16 öğrenci, taşıma araçlarının ısıtma sistemi ve kapasitesinin yetersiz olduğunu, 13 öğrenci yeterli olduğunu ifade etmiş ve bir öğrenci ise yorum yapmamıştır.

Taşıma aracının rahatlığı konusunda 17 öğrenci taşıma araçlarının rahat olduğunu düşünmekte olup 12 öğrenci rahat olmadığını belirtmiş, bir öğrenci ise cevap vermek istemediğini beyan etmiştir.

"Okulda ilk derse yetişemediğimiz zamanlar olur mu?" sorusuna öğrencilerin hemen hepsi hemfikir olarak aynı cevabı vermiş olup ilk derse geç kalınmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin aynı anda hareket etmeleri, araçlara birlikte binip inmelerinin, okula ve derse geç kalma sorununu azalttığı görüşü hakimdir.

Genel olarak öğrenciler tarafından araç şoförünün kaba ve küfürlü konuşmadığı ifade edilmiş (23 öğrenci) olmakla birlikte bazı öğrenciler (6 öğrenci) aksini iddia etmektedir. Bir öğrenci ise bu konuda cevap vermek istememiştir.

Taşıma aracında yaşlı büyük öğrencilerin yaşlı küçük öğrencilere müdahalesi konusunda 17 öğrenci büyüklerin küçüklere müdahale ettiğini, 13 öğrenci ise müdahale etmediklerini beyan etmiştir. Bu maddede bazı öğrenciler müdahale etme ifadesini olumsuz anlamda değerlendirmemişlerdir. Bu öğrenciler tarafından müdahale etme, hatalı davranışların düzeltilmesi olarak düşünülmüştür.

Öğrencilerin 17'si okulda ailesini özlemediğini, 13 öğrenci ise özlediğini ifade etmiştir. Bu konuda hayır cevabı fazla olsa da yaş itibarıyla bu kademede öğrencilerinin aileyi özlememesi gerektiği değerlendirilir. Buradaki özlemek kavramına bazı öğrencilerin duygusal baktığı ve aileye bağlılık bakış açısına göre cevap verdikleri değerlendirilmektedir.

"Araç şoförü araçta sigara içer mi?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde araç şoförlerinin sigara içmeme konusunda hassas olduğu gözlemlenmektedir. Bir öğrenci dışında diğer öğrenciler (29 öğrenci) bu konuda hayır cevabı vermiştir.

Aracın kışın soğuk, havanın sıcak olduğu zamanlarda çok sıcak olup olmadığı konusunda 20 öğrenci bu konuda şikayetçi olduklarını belirtmiştir. Bu konuda öğrenciler tarafından taşıma araçlardaki donanım eksikliği dile getirilmiştir. 10 öğrenci ise aksi yönde görüş belirtmişlerdir.

Okulda yaşadıkları problemlerin anında çözülüp çözülmediği hakkında öğrencilerin çoğunluğu (18 öğrenci) yaşadıkları sorunların hemen çözüldüğünü belirtmekle birlikte bu konuda sıkıntı çeken öğrencilerin (11 öğrenci) de varlığı dikkat çekmektedir. Bir öğrenci ise bu maddeye cevap vermek istememiştir.

Okulda verilen yemeklerle ilgili olarak 26 öğrenci yemeğin niteliği konusunda şikayetçi olup yemekleri beğenmemektedir. İki öğrenci yemekleri beğendiğini ifade etmiş, iki öğrenci ise cevap vermek istememiştir.

Öğrenciler, serviste yüksek seste müzik ile olarak araçlarda müzik dinlenmediğini, ayrıca bazı araçlarda radyo, cd çalar vb. sistemlerin olmadığını belirtmişlerdir (27 öğrenci). Üç öğrenci ise aksini düşünmektedir.

Öğrencilerin çoğu (28 öğrenci) ailelerinin kendileriyle yeterince ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. İki öğrenci ise ailelerin bu konudaki tavırlarını yeterli bulmamaktadır.

Öğrencilerin bir kısmı (13 öğrenci) okulda verilen yemekle doyduğunu; bir kısmı (13 öğrenci) doymadığını belirtmiş; üç öğrencinin ise bu soruya cevap vermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu okulda verilen yemekle doymuş olsa da yemeklerin yeterli olmadığı konusunda fikir beyan eden öğrenciler de vardır.

Taşıma araçlarında yolcu için emniyet kemeri konusunda 15 öğrenci kemer olduğunu ve kullandığını belirtmiş; 12 öğrenci emniyet kemeri olmadığını belirtmiş, üç öğrenci ise bu soruya cevap vermemiştir. Taşıma araçlarında genel olarak emniyet kemeri olmasına rağmen kullanma konusunda öğrencilerin pek istekli olmadıkları gözlemlenmektedir.

Öğrenciler (20 öğrenci) araç temizliği konusunda memnuniyetini belirtmiş; dokuz öğrenci araç temizliği konusunda olumsuz fikir belirtmiş; bir öğrenci ise cevap vermek istememiştir.

Taşıma araçlarının hızı konusunda; bazı öğrenciler (26 öğrenci) araçların hızlı gitmediğini beyan etmiş; dört öğrenci aksini savunmaktadır.

Öğrencilerden taşınmalı ilköğretim uygulamasında yaşadıkları güçlükler ve bu güçlüklerin nasıl giderilebileceği hakkındaki görüşleri de istenmiştir. Bu konuda öğrencilerin yaşadıkları bazı güçlükler şöyle ifade edilmiştir:

-Taşıma araçlarının şoförlerinin geç kalan öğrencileri beklemeye pek istekli olmamaları,

-Taşıma araçlarının birden fazla mahalleyi dolaşmaları,

-Oturma alanlarıyla ilgili sıkıntılar, araçların hızlı gitmeleri,

-Öğrenciler arasından seçilen taşıma aracı servis başkanı ve yardımcılarının olumsuz tutumları,

-Araç içine çöp atılması,

-Araçların yaz aylarında sıcak olması,

-Araçlarda kameranin olmaması,

-Araç şoförlerinin olumsuz tavır ve tutumları,

-Araç koltuklarının dar ve küçük olması,

-Nakillerle araçta yolculuk yapan öğrenci sayısının artması,

-İç donanım eksiklikleri (klima, emniyet kemeri vb.),

-Araçta öğrenciler tarafından gereksiz gürültü yapılması,

-Araçta müzik dinlenilmemesi,

Öğrencilerin yaşadıkları bazı güçlükler, yukarıda sıralanmakla birlikte öğrencilerin bu sorunlara çözüm sunma konusunda pek istekli olmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğunluğu bu konuda güçlük yaşamadıklarını beyan etmişlerdir.

Bu kapsamda öğrencilere yöneltilen diğer bir soru, dersler dışında ilgilenmek istediğiniz bir faaliyet var mı? (Voleybol, Karate, Tiyatro vb.)' sorusudur. Bu konuda öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

-Karate

-Voleybol

-Tiyatro

-Futbol

-Dans kursu

-Halk dansları

-Savunma sporları

-Sanatsal etkinlikler

-Basketbol

-Satranç

-Boks

Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde onların okula bakış açısının ve okuldan beklentilerinin akademik beklentilerin yanında biraz daha farklı ve daha geniş olduğu söylenebilir. Öğrenciler okulu, eğitim-öğretim etkinliklerinin yanında aynı zamanda bir oyun ve eğlenme yeri olarak da görmektedir.

BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu makalenin yazarı, 2002 yılında beş sınıfı bir arada olan bir ilkokulda göreve başlamış olup kendisinden önce görev yapan tecrübeli öğretmenle görüşerek neler yapabileceğini, üniversite düzeyinde almış teorik bilgi ile sentez yaparak göreve başlamıştır. Okulda, süreç ilerledikçe tek başına olduğundan yakın bir yerde iletişim kurabileceğim bir kişi olmadığından çok sıkıntılar çekmiştir. Daha önce birleştirilmiş sınıfı hiç görmemiş olduğundan bu konuda almış olduğu teorik bilgilerin de yeterli olmadığını anlamıştır. Bir yıllık çalışma sonunda başka bir ile atanmış olup burada da iki öğretmenin ve beş sınıfın olduğu bir okulda göreve başlamıştır. Üç ay sonra birlikte çalıştığı öğretmenin başka bir okula atanması sonucu yine beş sınıfla tek başına karşı karşıya kalmıştır. Zaman ilerledikçe, özellikle birinci sınıf okuma yazma çalışmalarında çok sıkıntılar yaşamıştır. Daha sonra görev süresinin üçüncü yılında yedek subay öğretmen olarak Doğu Anadolu'da bir okulda beş sınıflı bir ilkokulda görev yapmıştır. Burada yaşadığı sıkıntı ilk iki yılda yaşadığı sıkıntılara ek olarak dille ilgili sıkıntılar olmuştur. Buradaki görev süresinin bitmesinden sonra yeniden eski görev yerime dönmüştür. Burada 2.ve 3.sınıfları birlikte okutmuştur. Daha sonra bir ilköğretim kurumuna tayinim çıkmış olup ilk defa bağımsız bir sınıf okutma şansını elde etmiştir. Aldığı sınıf ise birinci sınıf olmuştur. Okuma yazma sürecinde yaşamış olduğu sıkıntılara rağmen ilk defa bir yılın sonunda öğretmenlikte mutlu bir yıl geçirmiştir. Özellikle bu çalıştığı son yerde birleştirilmiş sınıfın ne kadar yorucu olduğunu, planlamanın ne kadar iyi yapılsa da istenilen sonuca ulaşmakta zorlanıldığını deneyimlemiştir. Bu deneyimler sonucu birleştirilmiş sınıfların kapatılması ve öğrencilerin en yakın merkezi okula taşınması gerektiği kanaatine varmıştır. Bu fikri desteklerken dördüncü sınıfta yakın bir birleştirilmiş okulun kapanması nedeniyle sınıfına yeni öğrenciler gelmiş, bu öğrencilerin çeşitli nedenlerden-sık öğretmen değişimi vb. etkenler- dolayı hem akademik hem de eğitimsel anlamda geri kaldığını gözlemlemiştir. Bu durum, taşınmalı eğitimin eğitim hakkındaki kanaatlerini teyit etmiştir. Aynı durumları, idarecilik yapmış olduğu okullarda da görmüş olup bağımsız sınıf ile birleştirilmiş sınıfta okuyan öğrencilerin arasındaki eğitim ve öğretim farklılıklarının ne kadar açık olduğunu gözlemlemiştir. Bu nedenle taşınmalı eğitimin bazı eksiklikleri olmasına rağmen, öğrencinin gelişimde daha olumlu bir süreç oluşturduğunu tecrübe etmiştir. Bu nedenle devletin taşınmalı eğitim sistemini geliştirerek birleştirilmiş sınıflı okulların kapatılıp okul öncesi de dahil olmak üzere öğrencilerin taşınması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Taşınmalı Eğitim Uygulamasındaki sorunların tespiti üzerine bugüne kadar çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda taşınmalı eğitim uygulamasına dair olumlu sonuçlar elde edildiği gibi bazı olumsuz sonuçlar da elde edilmiş ve yaşanan bazı problemler vurgulanmıştır. Ancak söz konusu problemlerin çözümü için yeni bir yaklaşım, problemin çözümüne alternatif bir bakış açısı getirilememiştir. Söz konusu çalışmalarda taşınmalı eğitim uygulamasının iyileştirilmesi için mevcut yönetmeliklerin daha etkili bir şekilde uygulanması tavsiye edilmiş, var olan yaklaşımlar üzerinden bazı önerilerde bulunulmuştur denilebilir. Bu araştırmadan çıkan temel sonuçlar ise aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

-Öğrenciler, genel olarak taşınmalı eğitimden memnun olduklarını ve taşınmalı eğitimin faydalı olduğunu ifade etmişlerdir.

-Taşıma merkezi okulun fiziki anlamda eksiklikleri olsa da genel olarak yeterli olduğu görüşü mevcuttur.

-Öğrenciler, okul açısından değerlendirme yaparak öğretmen eksikliğinden şikayet etmektedir.

-Öğrenciler, taşıma araçlarından ve taşıma yapan şoförlerin davranış ve tutumlarından genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

-Öğrenciler, okulun yemekhanesinde yemek hizmetinin mevcut olduğunu; ancak yemek kalitesi açısından pek memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

-Taşıma araçlarının donanım ve konforu konusunda yeterli olmadığı görüşü mevcuttur.

-Taşınmalı eğitim kapsamında taşıma araçlarının derse -okula- geç kalma durumlarının olmadığı konusunda bütün öğrenciler hemfikirdir.

-Taşıma aracı içerisinde öğrencilerin birbirlerini kontrol ettikleri ifade edilmiştir.

-Okulda öğrencilerin yaşadıkları problemlerin genel olarak çözüldüğü görüşü ortaya çıkmıştır.

-Öğrenciler genel olarak ailelerinin kendileriyle ilgilendiklerini beyan etmişlerdir.

Türkiye'de okullaşma oranını artırmak ve her yöredeki öğrencilere eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için taşınmalı eğitim, çok iyi bir planlama örneği olarak değerlendirilebilir. Farklı coğrafya ve iklim koşullarına sahip ve dağınık bir yerleşim düzenine sahip olan Türkiye'de her köye okul açmak, hem ekonomik hem de verimli değildir. Öğrencileri belli merkez köylerde-kasabalarda toplayıp eğitim vermek, çok daha etkili ve ekonomik olarak değerlendirilebilir (Tuzcu2014, 149). Örneklem

alınarak uygulama yapılan okulda değişik yerleşim alanlarından öğrenciler öğrenim görmektedir. Bu öğrenciler aynı coğrafi alanda farklı yerlerde yaşamalarına rağmen, okulda birbiriyle iletişim ve etkileşim içinde olmakta ve sosyalleşmektedir. Bu öğrencilerden bazılarının buldukları çevrede akranı dahi bulunmamaktadır. Taşımali eğitimle birlikte bazı olumsuzluklar da ortaya çıkmaktadır. Örneğin, taşıma kapsamına alınan köy okullarının binalarının zamanla bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tuttuğu ve atıl bir vaziyette olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan öğrenci taşıması yapılan araçlara öğrenci dışında da yolcu alınabildiği görülmüştür. Taşımali eğitim uygulamasında öğrenci taşınmasında ve verilen öğle yemeklerinde her ne kadar bazı aksaklıklar yaşansa da taşımali eğitim uygulamasına devam edilmesi gerekmektedir. Taşıma hizmetleri için yapılan ihalelere katılan taşımacıların araçlarının bazılarının taşıma yönetmeliğinde istenilen şartlarda olsa da bu konuda bazı sıkıntıların olduğu da görülmüştür.

Buraya kadar ulaşılan bulgu ve sonuçlara göre taşımali eğitimle ilgili olarak aşağıdaki öneriler getirilebilir:

-Okullara öğrenci taşıma işini yapacak araç sürücüleri kursa alınarak öğrenci taşıma sorumluluğu konusunda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca araç sürücüleri öğrenci taşımacılığı ile ilgili çok yönlü bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme, ilk yardım, acil durumlara müdahale, çocuk psikolojisi gibi alanları içermelidir.

-Taşımali eğitim uygulamasında her ne kadar bazı aksaklık ve zorluklarla karşılaşmış olsa da öğrencilerin, daha donanımlı, olanakları daha geniş okullarda eğitim görmeleri açısından bu uygulama sürdürülmelidir.

- Öğrencileri taşıyan araçlara öğrenci dışında yolcu alınması önlenmelidir.

- Köylerde kapatılan okul binaları, köylünün gelişmesini sağlayacak halıcılık, el sanatları, okuma yazma kursları gibi çeşitli faaliyetler için Milli Eğitim Müdürlüklerinin koordinasyon ve gözetiminde yeniden açılabilir.

- Taşımali eğitim okullarının, öğretmenler ve öğrenciler için cazip hale getirilmesi için, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınmalı, taşıma merkezi okulların kütüphane, laboratuvar, revir, yemekhane, spor salonu gibi fiziki imkanları ve diğer mevcut şartları iyileştirilmelidir.

- Taşıma merkezi olan okulların derslik, donanım, öğretmen vb. ihtiyaçları karşılanmalıdır.

- Taşımali eğitim uygulaması iyileştirilerek devam etmelidir.

- Öğrencilerin yemeklerini güven içerisinde yemeleri için bir gıda uzmanı tarafından yemeklerin yapıldığı ortamlar, kullanılan malzeme dahil her şey yerinde incelemelidir.

- Taşımali eğitimin uygulandığı merkez okulların tamamına kadrolu olarak rehberlik öğretmeni verilmelidir.

-Taşınan öğrencilerin güvenliği için taşıma hizmeti veren araç sürücülerinin sağlık kontrolleri sürekli yaptırılmalı, öğrencilere olumsuz davranışlar sergileyen şoförlerin gerektiğinde psikolojik durumlarıyla ilgili uzman raporu istenmelidir.

-Taşımali eğitim yapılan okullarda görev yapan öğretmenler ve öğrenciler, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce periyodik olarak ziyaret edilmeli, yaşanan güçlükler hakkında ilk kaynaktan bilgi alınmalıdır.

- Taşıma merkezi olan okulda öğrencilerin yemeklerini yiyebileceği uygun bir ortam sağlanmalıdır. Ayrıca laboratuvar, kütüphane, bilim ve teknoloji sınıfı, kapalı spor salonu, derslik gibi fiziksel ve donanımsal eksiklikler giderilmeli; gerekli araç-gereçlerle donatılmalı, en önemlisi de tüm imkanlar öğrencilerin kullanımına sunulmalı ve bu olanaklardan en üst düzeyde istifade etmeleri sağlanmalıdır.

- Öğrencilerin araçlarda sıkışık ve ayakta gidip gelmemeleri için araç kapasitesi ile öğrenci sayısı uyumlu olmalı ve araçlara öğrenci dışında yolcu alınmamalıdır. Öğrencilerin yorgun düşmemeleri için taşıma işini yapan araçların yeni ve rahat olması sağlanmalıdır. Ayrıca ihalelerin okul servis araçları hizmet yönetmeliğinde belirtilen özellikleri taşıyan araç sahip ve sürücülerine verilmesi gerekir. Bunun için yönetmeliklerde ve yönergelerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- Ağırkaya,A.(2010).Taşımali Eğitim Uygulamasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler.
- Altunsaray,A.(1996).*Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi].Balıkesir.
- Arı, A.(2003).Taşımali İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği).*G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt 23, Sayı 1 (2003) 101115
- Başaran,İ.E.(1974).*Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları ve Çözüm Yolları*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi].Ankara Üniversitesi.

- Başaran, İ. E. (1982). Temel Eğitim ve Yönetimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını* No:111. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Başaran, İ. E. (1983). Temel Eğitimi ve Yönetimi. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları* No:112.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Rehberi*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi. (s:4)
- Büyükkaragöz, S. & Şahin, H. (1995). Taşımali İlköğretim Uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 19(96), 3850.
- Cila, H. (1981). "Temel Eğitim Politikamız Ne olmalıdır?"; - Temel Eğitim ve Sorunları. Ankara: *Türk Eğitim Derneği Yayını*. (s:5561)
- Cooms, P. H. (1985). The World Crisis in Education. The View from the Eighties. *Oxford University Press*.
- Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.esosder.com ISSN:13040278 Kıs 2007 C.6 S.19 (197213)
- Erpolat, M. E. (1991). Taşımali İlköğretim Uygulaması. *Çağdaş Eğitim*. Sayı: 166.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi. (s:5)
- Kavak, Y. (1997). *Dünya'da ve Türkiye'de İlköğretim*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları (Sincan İlçesi Örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Küçüköğlü, A. (2001). *İlköğretimde Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erzurum, 2001.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali Eğitim: Bursa İli Örneği. *İlköğretim Online*, 5(2), 1623, [Online]: <http://ilkogretimonline.org.tr> (03.03.2012)
- MEB. "İlköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin.....Dair Kanun (2917 sayılı kanun)", Resmi Gazete. 18192, 1 Ekim 1983. (s:6)
- Milli Eğitim Bakanlığı. "Milli Eğitim Temel Kanunu" (14.6.1973 tarih, 1739 SK). Resmi Gazete. 21226, (12 Mayıs 1992).
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1994). Temel Eğitim Pilot Projesi Uygulama Programı. Ankara, 1994.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1995). İlkokul Programı. Ankara, 1995.
- Milli Eğitim Bakanlığı. "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli 3418 Sayılı Kanunda Değişik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun (4306 sayılı kanun)", Resmi Gazete. 23084, 18 Ağustos 1997
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). İlköğretim Genel Müdürlüğü Taşımali İlköğretim Yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). Taşımali İlköğretim Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete, 24021, (15.04.2000).
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1994). Taşımali İlköğretim Yönergesi, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği
- Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, 20172018
- OECD. (1983). Education in Modern Society
- Oğuzkan, A. F. (1993). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Gül Yayınları. (s:46)
- Recepoğlu, E. (2009). *Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar: Kastamonu İli Örneği*
- Tekışık, H. H. (1968). *Birleştirilmiş Köy Okullarında Eğitim Öğretim*. Ankara: Tekışık Matbaası.
- Uçan, F. (1991). *Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Eğitim Öğretim*. Konya: Pratik Eğitim Yayınları. (s:12)
- Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde Taşımali Eğitim Uygulaması*
- Tuzcu, G. (2014). Eğitim Planlaması, Pamukkale Üniversitesi, Denizli
- Yangın, E. (1991). Taşımali İlköğretim Uygulaması. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 107.
- Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşımali İlköğretim Öğrencilerinin Taşımali Eğitime İlişkin Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Varış, F. (1987). *Eğitime Giriş*. Eskişehir: A.Ö.F. Yayınları.